

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΠΕΑΕΚ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΣΥΓΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΑΙΔΕΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ
2^ο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Εκπαίδευσης και Αρχικής
Επαγγελματικής Κατάρτισης

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Τμήμα: Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΡΓΟΥ: «ΕΝΤΑΞΗ ΤΣΙΓΓΑΝΟΠΑΙΔΩΝ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ»

Επιστημονικός Υπεύθυνος : Καθ/τής Παναγιώτης ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

«ΕΝΤΑΞΗ ΤΣΙΓΓΑΝΟΠΑΙΔΩΝ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ»

2002-2004

**Ιωάννινα
2004**

I. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Για το διάστημα 2002-2004, στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης ΙΙ [Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. ΙΙ], Υποπρογράμματος Γενικής Τεχνικής Εκπαίδευσης / Μέτρο 1.1 / Ενέργεια 1.1.1.α, υλοποιήθηκε το έργο με τίτλο: «**Ένταξη Τσιγγανοπαίδων στο Σχολείο**», από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων [τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας] με επιστημονικό υπεύθυνο τον καθηγητή κ. **Παναγιώτη Παπακωνσταντίνου**. Το πρόγραμμα αυτό αποτέλεσε συνέχεια του έργου με τίτλο: «**Εκπαίδευση Τσιγγανοπαίδων**» που υλοποιήθηκε, στα πλαίσια του Επιχειρησιακού Προγράμματος Εκπαίδευσης και Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης Ι [Ε.Π.Ε.Α.Ε.Κ. Ι], Υποπρογράμματος Γενικής Τεχνικής Εκπαίδευσης / Μέτρο 1.1 / Ενέργεια 1.1.1.α από το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων [τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας] με επιστημονικό υπεύθυνο τον καθηγητή κ. **Αθανάσιο Γκότοβο** και με χρονική διάρκεια από το 1997- 2000.

II. Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Το πρόγραμμα «**Ένταξη Τσιγγανοπαίδων στο Σχολείο**» αναπτύχθηκε γεωγραφικά σ'ολόκληρη την ελληνική επικράτεια και, πιο συγκεκριμένα, στις ακόλουθες Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις της :

- **Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης**
Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις
Δράμας-Καβάλας- Ξάνθης, Έβρου - Ροδόπης.
- **Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας**
Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις
Ημαθίας, Θεσσαλονίκης, Σερρών, Χαλκιδικής, Πιερίας και Κιλκίς.
- **Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας**
Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση
Φλώρινας.
- **Περιφέρεια Ηπείρου**
Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις
Ιωαννίνων, Άρτας, Πρεβέζης και Θεσπρωτίας.
- **Περιφέρεια Θεσσαλίας**
Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις
Λάρισας, Μαγνησίας και Τρικάλων και Καρδίτσας.
- **Περιφέρεια των Ιόνιων Νήσων**
Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση
Κέρκυρας και Κεφαλληνίας.

- **Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας**
Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις
Αιτωλοακαρνανίας, Αχαΐας και Ηλείας.
- **Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας**
Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις
Βοιωτίας, Εύβοιας, Φθιώτιδας και Φωκίδας.
- **Περιφέρεια Αττικής**
Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις
Αθηνών, Ανατολικής Αττικής και Δυτικής Αττικής.
- **Περιφέρεια Πελοποννήσου**
Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις
Αργολίδος, Αρκαδίας, Κορινθίας, Λακωνίας και Μεσσηνίας.
- **Περιφέρεια Κρήτης**
Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις
Ηρακλείου, Ρεθύμνου και Χανίων.
- **Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου**
Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις
Λέσβου και Χίου.
- **Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου**
Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δωδεκανήσου
(Ρόδος).

III. ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Το έργο «Ένταξη Τσιγγανοπαίδων στο Σχολείο» είχε ως στόχους:

- την αρμονική ένταξη των μαθητών με ρόμικη καταγωγή στο εκπαιδευτικό σύστημα,
- τη διασφάλιση της αποδοχής των παιδιών αυτών από το εκπαιδευτικό προσωπικό και τους γονείς της πλειονότητας,
- την παροχή στους εκπαιδευτικούς γνώσεων και κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού,
- την υποστήριξη των οικογενειών με πολιτισμικές ιδιαιτερότητες ώστε να είναι σε θέση να βοηθήσουν αποτελεσματικά τα παιδιά τους και,
- την ευαισθητοποίηση της διοικητικής «μηχανής» της εκπαίδευσης.

IV. Η ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Από μεθοδολογική άποψη το έργο, σε συνάρτηση με τους στόχους του, υλοποιήθηκε με βάση μια συγκεκριμένη εκδοχή που είχε αντληθεί από το μοντέλο – πρότυπο της έρευνας-δράσης. Η μέθοδος αυτή επιτρέπει στον φορέα που αναλαμβάνει την εφαρμογή της να προχωρεί προς την επίτευξη των ερευνητικών στόχων επανεισάγοντας τα πορίσματα ως δεδομένα στην αλληλουχία των δράσεων – φάσεων, που συνιστούν το έργο. Η έρευνα – δράση αποτελεί μια όλο και πιο συχνά επιλέξιμη μέθοδο ακριβώς γιατί συνδυάζει το ερευνητικό έργο και τις γνώσεις που προκύπτουν από την εφαρμογή του, προκειμένου να επαναπροσδιορίσει τις παρεμβάσεις εξειδικευμένων δραστών που πλέον το έργο τους εστιάζεται στο κοινωνικό και ειδικότερα στο θεσμικό-εκπαιδευτικό πεδίο. Η διαλεκτική, επομένως, που υιοθετείται με τη μέθοδο αυτή, ανάμεσα στην έρευνα και την κοινωνική παρέμβαση διευκολύνει την κριτική προσέγγιση του/των ερευνητικού/ών στόχου/ων, την αναλυτική διερεύνηση σύνθετων από ερευνητική άποψη προβλημάτων, την εξιχνίαση παραμέτρων που παρέμεναν «άγνωστες» αλλά ενεργές και την ολοκληρωτική τελικά προσέγγιση, μελέτη ή «άλωση» του προβλήματος.

V. ΟΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Το έργο διαρθρώθηκε σε τέσσερις επιμέρους Δράσεις :

1. Δράση Δ1: Παιδαγωγική παρακολούθηση και στήριξη

Στο πλαίσιο της Δράσης αυτής είχε προβλεφθεί και έγινε:

1. Απογραφή σε εθνική κλίμακα όλου του μαθητικού δυναμικού της περιόδου 2002-2004 με ρόμικη (τσιγγάνικη) προέλευση και συλλογή δεδομένων από τις σχολικές μονάδες προκειμένου να ενημερωθεί η γενική βάση δεδομένων μαθητικού πληθυσμού.
2. Παρακολούθηση και στήριξη των μαθητών κατά τη διαδικασία της εγγραφής σε νηπιαγωγεία και δημοτικά σχολεία και στήριξή τους για την αποτροπή διαρροών στο πρώτο κρίσιμο διάστημα.
3. Διαμεσολάβηση ανάμεσα στο σχολείο, την οικογένεια, τους θεσμούς τοπικής και νομαρχιακής αυτοδιοίκησης και τις κεντρικές

υπηρεσίες του ΥΠΕΠΘ με στόχο την ακώλυτη εγγραφή και φοίτηση τσιγγανοπαίδων στο σχολείο.

4. Στήριξη των μαθητών με την οργάνωση μορφών ενισχυτικής διδασκαλίας για την κατάκτηση βασικών γνώσεων του Δημοτικού Σχολείου.

5. Παροχή ενημερωτικού υλικού και πληροφοριών για εκπαιδευτικά, κοινωνικά και οικογενειακά θέματα στα Κέντρα Παιδαγωγικής Υποστήριξης της Σχολικής Ένταξης.

6. Ενίσχυση ειδικών μορφών διδασκαλίας (μουσική διδασκαλία) για την αξιοποίηση του πολιτισμικού κεφαλαίου.

2. Δράση Δ2: Ευαισθητοποίηση και επιμόρφωση

Στο πλαίσιο της Δράσης αυτής είχε σχεδιαστεί και επιδιώχθηκε:

1. Ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών της πράξης (διδάσκοντες, σχολικούς συμβούλους, προϊσταμένους και διευθυντές γραφείων και σχολικών μονάδων) για την διαπολιτισμική αγωγή και εκπαίδευση.

2. Ενημέρωση των εκπαιδευτικών σε κάθε νομό για τα προβλήματα που επηρεάζουν σήμερα τη μάθηση στο σχολείο λόγω και της ανομοιογένειας του μαθητικού δυναμικού.

3. Καταγραφή και συζήτηση θεμάτων και προβλημάτων που απασχολούν τους εκπαιδευτικούς στο καθημερινό διδακτικό τους έργο.

4. Διδακτικές εφαρμογές με χρήση του παραχθέντος επιμορφωτικού υλικού.

5. Ευαισθητοποίηση των γονέων για θέματα και προβλήματα που σχετίζονται με την ανάπτυξη και τη σχολική πρόοδο των παιδιών τους και προσέγκυσή τους στις σχολές γονέων του προγράμματος.

Σύμφωνα με τους παραπάνω στόχους πραγματοποιήθηκε :

a. *Επιμόρφωση σεμιναριακού χαρακτήρα εκπαιδευτικών προσχολικής και πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης, αναλφαβητισμού, υποεπίδοσης, διγλωσσίας και σχολικής επιτυχίας, ρόμικης ιστορίας και πολιτισμού.*

✓ Από τον Δεκέμβριο του 2002 έως και τον Ιούνιο του 2004 επιμορφώθηκαν **2.746** εκπαιδευτικοί προσχολικής, πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με την ακόλουθη κατανομή: **176** προσχολικής αγωγής, **1754** Α'βαθμιας Εκπαίδευσης, **816** Β'βαθμιας Εκπαίδευσης.

b. Επιμόρφωση σεμιναριακού χαρακτήρα συμβούλων σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης.

✓ Επιμορφώθηκαν **160** σχολικοί σύμβουλοι μέχρι τις 30/06/2004. Σημειώνεται ότι όλοι οι σχολικοί σύμβουλοι των νομών υλοποίησης του προγράμματος είχαν εγγράφως ενημερωθεί και κληθεί στις επιμορφωτικές συναντήσεις, στις οποίες η προσέλευση ήταν προαιρετική.

c. Επιμόρφωση σεμιναριακού χαρακτήρα διοικητικών στελεχών σε θέματα διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και διοίκησης της εκπαίδευσης.

✓ Επιμορφώθηκαν **568** διοικητικά στελέχη. Στα στελέχη της εκπαίδευσης περιλαμβάνονται αθροιστικά οι προϊστάμενοι εκπαίδευσης, οι διευθυντές διευθύνσεων, οι Διευθυντές και Υποδιευθυντές σχολικών μονάδων.

d. Ευαισθητοποίηση σεμιναριακού χαρακτήρα εκπροσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης σε θέματα διάκρισης και εκπαιδευτικών δικαιωμάτων.

✓ Επιμορφώθηκαν κατά προσέγγιση **250** εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης.

e. Ενδοσχολική επιμόρφωση με θεματικό άξονα τη διαμόρφωση και το σχεδιασμό «εσωτερικής εκπαιδευτικής πολιτικής» σχολικής μονάδας για την εκπαιδευτική ένταξη και την παιδαγωγική- διδακτική υποστήριξη των μαθητών/τριών ρόμικης καταγωγής.

✓ Πραγματοποιήθηκαν **31** σεμινάρια ενδοσχολικής επιμόρφωσης έως 30/06/2004 στα ακόλουθα σχολεία:

1. 25° Δ.Σ. Πάτρας-5/9/03,
2. 2° Δ.Σ. Αμαλιάδας-24/9/03,
3. 2° Δ.Σ. Καλοχωρίου Θεσσαλονίκης-9/10/03,
4. Δ.Σ. Αγιάσματος Καβάλας-10/10/03,
5. Δ.Σ. Νέας Κίου Αργολίδας-10/10/03,

6. Δ.Σ. Αλεξάνδρειας Ημαθείας-27/11/03,
7. Δ.Σ. Αλεξάνδρειας Ημαθείας-28/11/03,
8. Δημαρχείο Άνω Λιοσίων – 21/11/03,
9. 33° & 11° Δ.Σ. Λάρισας-11/12/03,
10. 3° & 5° Δ.Σ. Δενδροποτάμου – 11/12/03,
11. 18° Δ.Σ. Τρικάλων – 13/12/03,
12. 2° & 22° Δ.Σ. Σερρών- 18/12/03,
13. 17° Δ.Σ. Αγίας Παρασκευής Βόλου – 15/1/04,
14. 4° Δ.Σ. Φαρσάλων – 16/1/04,
15. 8° Δ.Σ. Αρτας-28/1/04,
16. 1° Δ.Σ. Αγ. Κων/νου Αγρινίου-29/1/04,
17. 11° Δ.Σ. Πύργου-11/2/04,
18. 2° Δ.Σ. Γαστούνης-11/2/04,
19. 7° Δ.Σ. Αχαρνών-19/2/04,
20. 5° Δ.Σ. Θήβας-12/3/04,
21. 10ο Δ.Σ. Χαλκίδας-12/3/04,
22. Δ.Σ. Σπάρτης-16/3/04,
23. Δ.Σ. Χαλκηδόνας-31/3/04,
24. 2° Δ.Σ. Διδυμότειχου-24/4/04,
25. 1° Δ.Σ. Κ. Αχαΐας-26/4/04,
26. Δ.Σ. Εξαμιλίων-28/4/04,
27. 5° Δ.Σ. Πρέβεζας-28/4/04,
28. 2° Δ.Σ. Αργους-29/4/04,
29. 7° Δ.Σ. Κέρκυρας-29/4/04,
30. 7° Δ.Σ. Τυρνάβου-26/5/04,
31. 5° Γρ. Α' Εκπ. Σερρών-28/5/04).

3. Δράση Δ3: Παραγωγή υλικού

Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης Δράσης είχαν προβλεφθεί:

1. Η επιμέλεια και η ανάρτηση στην ιστοσελίδα του Προγράμματος ήδη εκπονηθέντος επιμορφωτικού υλικού και υλικού ευαισθητοποίησης, καθώς και πρακτικών επιστημονικών συνεδρίων που διοργανώθηκαν από το Πρόγραμμα. Προβλέπεται, επίσης, η παραγωγή νέου επιμορφωτικού υλικού και η επιμέλειά του, προκειμένου να αναρτηθεί και αυτό στην ιστοσελίδα.
2. Η παραγωγή, η επιμέλεια και η ανάρτηση στην ιστοσελίδα του Προγράμματος διδακτικού υλικού που απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Προβλέπεται, επίσης, η βελτίωση και επιμέλεια ήδη υπάρχοντος διδακτικού υλικού, όπως επίσης και η επιμέλεια ενός γενικού και ενός ειδικού λεξικού της τσιγγάνικης γλώσσας.

Το υλικό αυτό έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του έργου (www.uoi.gr/ROMA)

4. Δράση Δ4: Συντονισμός, εποπτεία, αξιολόγηση και ενέργειες διάχυσης & δημοσιοποίησης

Οι δραστηριότητες της συγκεκριμένης δράσης αναφέρονταν σε όλες τις πτυχές του έργου όπως αυτές υλοποιούνται στα πλαίσια των τριών δράσεων που έχουν ήδη περιγραφεί. Η δράση αυτή ονομαστικά περιλαμβάνει:

- ✓ Το συντονισμό σε επίπεδο σχεδιασμού και υλοποίησης ολόκληρου του έργου
- ✓ την ανάπτυξη καινοτόμων δράσεων
- ✓ την εποπτεία και παρακολούθηση της πορείας εκτέλεσης του φυσικού αντικείμενου
- ✓ την ανάπτυξη υποδομών για τη διάχυση υλικού
- ✓ την εσωτερική αξιολόγηση του έργου
- ✓ τη δημοσιοποίηση και προβολή των δράσεων του έργου με παρεμβάσεις στον τύπο και

- ✓ τη διοργάνωση επιστημονικών συνεδρίων και ημερίδων

Στα πλαίσια της συγκεκριμένης δράσης πραγματοποιήθηκαν τα παρακάτω επιστημονικά συνέδρια και ημερίδες για το διάστημα έως 30/06/04:

- ✓ 9-10 Μαΐου 2003, «Ένταξη τσιγγανοπαίδων στο σχολείο: συνέχειες και ασυνέχειες»
- ✓ 17-18 Οκτωβρίου 2003, «Ταυτότητες τσιγγάνων στην Ευρώπη: έρευνα και πολιτικές»
- ✓ 20 Φεβρουαρίου 2004, «Τσιγγάνοι και εκπαίδευση στην Ελλάδα: ο μετασχηματισμός μιας σχέσης»
- ✓ 4-5 Ιουνίου 2004, «Εκπαίδευση και πολιτισμικές διαφορές»

Το υλικό αυτό έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του έργου (www.uoi.gr/ROMA)

VI. ΟΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΑΠΤΥΧΘΗΚΑΝ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

1. Συγκρότηση και λειτουργία Κέντρων Παιδαγωγικής Υποστήριξης Σχολικής Ένταξης (ΚΕ.Π.Υ.Σ.Ε)

Τα ΚΕ.Π.Υ.Σ.Ε. λειτούργησαν σε ένα τουλάχιστον συνεργαζόμενο με το Πρόγραμμα Δημοτικό Σχολείο σε κάθε νομό. Στεγάζονταν σε χώρο που παραχωρήθηκε από τη σχολική μονάδα (γραφείο, αίθουσα ή και μια «γωνιά», ανάλογα με τις δυνατότητες του σχολικού κτιρίου), μετά από συνεννόηση με το διευθυντή του σχολείου. Υπεύθυνοι για τη λειτουργία του Κ.Ε.Π.Υ.Σ.Ε. ήταν ειδικοί συνεργάτες του δικτύου, οι οποίοι όφειλαν να παρέχουν υπηρεσίες υποστήριξης συγκεκριμένες ημέρες και ώρες. Το πρόγραμμα λειτουργίας του ΚΕ.Π.Υ.Σ.Ε. είχε αναρτηθεί σε εμφανή σημεία του σχολείου αλλά και στο δικτυακό τόπο του Προγράμματος (www.uoi.gr/ROMA). Κάθε ΚΕ.Π.Υ.Σ.Ε. λειτουργούσε τουλάχιστον δύο (2) ημέρες την εβδομάδα, ενώ υπάρχει πρόβλεψη να είναι διαθέσιμο στους αποδέκτες των υπηρεσιών του στα πλαίσια του ωραρίου των σχολικών μονάδων.

Στο ΚΕ.Π.Υ.Σ.Ε. μπορούσαν να απευθύνονται:

- Εκπαιδευτικοί όλων των Σχολείων είτε για να πληροφορηθούν για τους σκοπούς του Προγράμματος, είτε για να καταθέσουν και να συζητήσουν τους προβληματισμούς τους ή και τις προτάσεις τους σχετικά με τη σχολική ένταξη των τσιγγανοπαίδων
- Γονείς που επιθυμούν τη στήριξη των παιδιών τους στο επίπεδο των σχολικών μονάδων
- Μαθητές που αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα σε σχέση με τη φοίτησή τους.
- Κάθε άλλος ενδιαφερόμενος

Μέχρι τον Ιούνιο του 2004 λειτούργησαν τα παρακάτω ΚΕ.Π.Υ.Σ.Ε

1. Ν. Ιωαννίνων: 25^ο Δημοτικό Σχολείο Ιωαννίνων (Νέα Ζωή)
2. Ν. Κέρκυρας: Δημοτικό Σχολείο Αγίου Ιωάννη
3. Ν. Άρτας: 10^ο Δημοτικό Σχολείο Άρτας
4. Ν. Πρέβεζας. Δημοτικό Σχολείο Μύτικα

5. Ν. Αιτωλοακαρνανίας: 13^ο Δημοτικό Σχολείο Αγρινίου
6. » 3^ο Δημοτικό Σχολείο Μεσολογγίου
7. » 1^ο Δημοτικό Σχολείο Αιτωλικού
8. Ν. Αχαΐας: 54^ο Δημοτικό Σχολείο Πατρών
9. » Δημοτικό Σχολείο Βραχυνέικων
10. Ν. Ηλείας: 11^ο Δημοτικό Σχολείο Πύργου
- 11: » 2^ο Δημοτικό Σχολείο Αμαλιάδας
12. Ν. Αρκαδίας: 4^ο Δημοτικό Σχολείο Τριπόλεως
13. Ν. Μεσσηνίας: Δημοτικό Σχολείο Άριος
14. » 16^ο Δημοτικό Σχολείο Καλαμάτας
15. Ν. Λακωνίας: 5^ο Δημοτικό Σχολείο Σπάρτης
16. Ν. Κορινθίας: Δημοτικό Σχολείο Εξαμιλίων
17. » Δημοτικό Σχολείο Ζευγολατιού
18. Ν. Αργολίδας: Δημοτικό Σχολείο Αγ. Τριάδας
19. » Παράρτημα Δημοτικού Σχολείου Ν. Τίρυνθας
20. Ν. Ηρακλείου: 3^ο Δημοτικό Σχολείο Αλικαρνασσού
21. Ν. Χανίων: 1^ο Δημοτικό Σχολείο Σούδας
22. » 15^ο Δημοτικό Σχολείο Αγίου Ιωάννη
23. Ν. Αττικής: 5^ο Δημοτικό Σχολείο Αγίας Βαρβάρας
24. 3^ο Δημοτικό Σχολείο Μενιδίου
25. 9^ο Δημοτικό Σχολείο Άνω Λιοσίων
26. 3^ο Δημοτικό Σχολείο Σπάτων
27. 2ο Δημοτικό Σχολείο Μεγάρων
28. Ν. Λέσβου: Δημοτικό Σχολείο Παπάδου
29. Ν. Χίου: 5^ο Δημοτικό Σχολείο Χίου
30. Ν. Δωδ/νήσου: 17^ο Δημοτικό Σχολείο Ρόδου
31. Ν. Βοιωτίας: 2^ο Δημοτικό Σχολείο Ορχομενού

32. » Παράρτημα 5^{ου} Δημοτικού Σχολείου Θήβας
33. Ν. Φωκίδας: 4^ο Δημοτικό Σχολείο Άμφισσας
34. Ν. Φθιώτιδας: 7^ο Δημοτικό Σχολείο Λαμίας
35. Ν. Εύβοιας: 10^ο Δημοτικό Σχολείο Χαλκίδας
36. Ν. Λάρισας: 7^ο Δημοτικό Σχολείο Τυρνάβου
37. » : 4^ο Δημοτικό Σχολείο Φαρσάλων
38. Ν. Μαγνησίας: 17^ο Δημοτικό Σχολείο Αγίας Παρασκευής Βόλου
39. » : 10^ο Δημοτικό Σχολείο Αλιβερίου Ν. Ιωνίας
40. Ν. Τρικάλων: 17^ο Δημοτικό Σχολείο (Κόκκινος Πύργος)
41. Ν. Καρδίτσας: 4^ο Δημοτικό Σχολείο Σοφάδων
42. Ν. Θεσσαλονίκης: 2^ο Δημοτικό Σχολείο Καλοχωρίου
43. » 5^ο Διαπολιτισμικό Σχολείο Μενεμένης
44. » 6^ο Δημοτικό Σχολείο Κορδελιού
45. Ν. Φλώρινας: 3^ο Δημοτικό Σχολείο Φλώρινας
46. Ν. Καβάλας: Δημοτικό Σχολείο Αγιάσματος
47. » 2^ο Δημοτικό Σχολείο Χρυσούπολης
48. Ν. Ημαθίας: 2^ο Δημοτικό Σχολείο Αλεξάνδρειας
49. Ν. Δράμας: 15^ο Δημοτικό Σχολείο Δράμας
50. Ν. Σερρών: 2^ο Δημοτικό Σχολείο Σερρών
51. Ν. Έβρου: 3^ο Δημοτικό Σχολείο Διδυμοτείχου
52. » 3^ο Δημοτικό Σχολείο Ορεστιάδας
53. Ν. Ροδόπης: Δημοτικό Σχολείο Αράτου
54. » 7^ο Δημοτικό Σχολείο Κομοτηνής
55. Ν. Ξάνθης: 16^ο Δημοτικό Σχολείο Ξάνθης (Λαχανόκηποι)
56. » Δημοτικό Σχολείο Κιμμερίων

2. Λειτουργία Μουσικογλωσσικών Εργαστηρίων (Μ.Ε.) για την αξιοποίηση του πολιτισμικού κεφαλαίου των μαθητών και την σύνδεσή του με την επαγγελματική ένταξη

Η λειτουργία Μουσικογλωσσικών Εργαστηρίων (Μ.Ε.) σε 12 περιοχές της χώρας, με κύριο στόχο την αξιοποίηση του πολιτισμικού κεφαλαίου της ομάδας αναφοράς είχε, πέρα από τον καινοτομικό και συμβολικό τους χαρακτήρα, πολλές ευεργετικές συνέπειες και οφέλη. Η Μουσική λειτουργεί ως κίνητρο όχι μόνο για να ξεκινήσουν τα παιδιά τη φοίτηση στο σχολείο, μιας και αποτελεί ένα αντικείμενο διδασκαλίας, που τα ενδιαφέρει και τα ευχαριστεί, αλλά και για να επανέλθουν σ' αυτό οι λειτουργικά αναλφάβητοι νέοι Τσιγγάνοι, που για διάφορους λόγους το είχαν εγκαταλείψει.

Για τη σχολική χρονιά 2003-2004 λειτούργησαν τα εξής Μ.Ε:

1. Αγρίνιο (13^ο Δ/Σ Αγρινίου-έναρξη λειτουργίας: 16-2-2004)
2. Μεσολόγγι (5^ο Δ/Σ Μεσολογγίου-έναρξη λειτουργίας: 4-3-2004)
3. Παρακάλαμος Ιωαννίνων (Δ/Σ Παρακαλάμου-έναρξη λειτουργίας: 5-9-2003)
4. Ιωάννινα (25^ο Δ/Σ/ Νέας Ζωής-έναρξη λειτουργίας: 10-3-2004)
5. Ξάνθη (Δ/Σ/ Ευλάλου-έναρξη λειτουργίας: 15-9-2003)
6. Καρδίτσα (4^ο Δ/Σ Σοφάδων Καρδίτσας-έναρξη λειτουργίας: 19-2-2004)
7. Βόλος (17^ο Δ/Σ Βόλου-έναρξη λειτουργίας: 9-3-2004)
8. Θήβα (Προπαρασκευαστικό Τμήμα Θήβας-έναρξη λειτουργίας: 15-3-2004)
9. Ορχομενός (1^ο Δ/Σ Ορχομενού-έναρξη λειτουργίας: 11-3-2004)
10. Χαλκίδα (2^ο Δ/Σ Καστέλλας-έναρξη λειτουργίας: 1-3-2004)
11. Λαμία (7^ο Δ/Σ Λαμίας-έναρξη λειτουργίας: 31-3-2004)
12. Θεσσαλονίκη (3^ο-5^ο Διαπολιτισμικό Σχολείο Μενεμένης-έναρξη λειτουργίας: 1-3-2004)

3. Λειτουργία Σχολών Γονέων για την ευαισθητοποίηση γονέων σε θέματα κοινωνικού αποκλεισμού, αγωγής υγείας και ανάπτυξης και εκπαίδευσης των παιδιών τους.

Σκοπός των σχολών γονέων είναι να προσελκύσουν κυρίως τους Τσιγγάνους γονείς να έρθουν κοντά στο σχολείο και τους εκπαιδευτικούς, ώστε να ενημερωθούν για το έργο τους, καθώς και για τις δικές τους υποχρεώσεις στην εκπαίδευση των παιδιών τους. Παράλληλα να ενημερωθούν για θέματα και προβλήματα, που ειδικότερα απασχολούν ένα σημαντικό ποσοστό αυτής της κοινωνικής ομάδας και να αναζητήσουν τις καλύτερες δυνατές λύσεις.

- ✓ Στα πλαίσια των «Σχολών Γονέων» συμμετείχαν περίπου 1316 γονείς στις παρακάτω πόλεις: Ηράκλειο, Χανιά, Βόλος, Λάρισα, Καρδίτσα, Τρίκαλα, Καβάλα, Μεσολόγγι, Άρτα, Ορεστιάδα, Διδυμότειχο, Πάτρα, Καλαμάτα, Πύργος, Σπάρτη, Αθήνα.

4. Στήριξη των μαθητών με την οργάνωση μορφών Ενισχυτικής Διδασκαλίας σε βασικές γνώσεις του Δημοτικού σχολείου.

Στα πλαίσια του Προγράμματος οργανώθηκαν σε επιλεγμένες σχολικές μονάδες **Τμήματα Ενισχυτικής Διδασκαλίας** στα βασικά μαθήματα, δηλαδή τη γλώσσα και τα μαθηματικά. Στόχος της ενισχυτικής διδασκαλίας είναι η ενίσχυση των μαθησιακών διαδικασιών προκειμένου να καλυφθούν «γνωστικά κενά» και να διευκολυνθεί η παρακολούθηση της διδασκαλίας στην τάξη όπου οργανικά ανήκουν.

Έως τις 30/06/04 τμήματα Ενισχυτικής Διδασκαλίας λειτούργησαν σε τέσσερις σχολικές μονάδες:

1. 10^ο Δ.Σ. Νέας Ιωνίας Μαγνησίας
2. 3^ο Δ.Σ. Παραλίας Αχαΐας
3. 3^ο Δ.Σ. Νέας Αλικαρνασσοῦ Ηρακλείου Κρήτης
4. 3^ο Δ.Σ. Ζεφυρίου Αττικής

Το διδακτικό έργο ανέλαβαν εκπαιδευτικοί από τα συγκεκριμένα σχολεία.

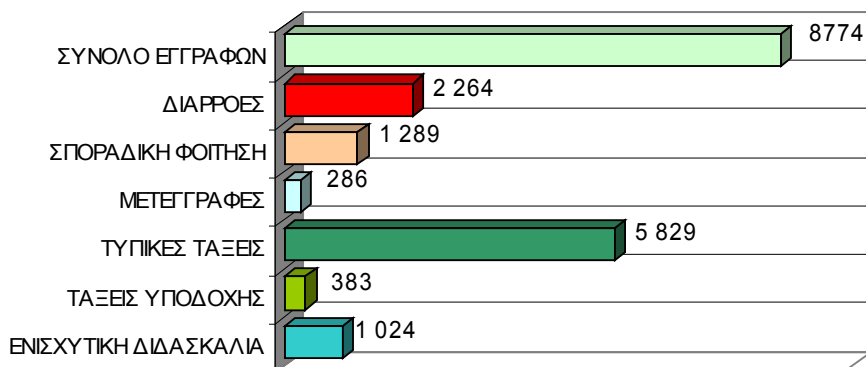
VII. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Η ολοκλήρωση του Προγράμματος έγινε τον Ιούνιο του 2004 έχοντας καταγράψει και παρακολουθήσει συστηματικά τη φοίτηση των μαθητών στις σχολικές μονάδες της επικράτειας (41 νομοί), κατά το σχολικό έτος 2003-2004.

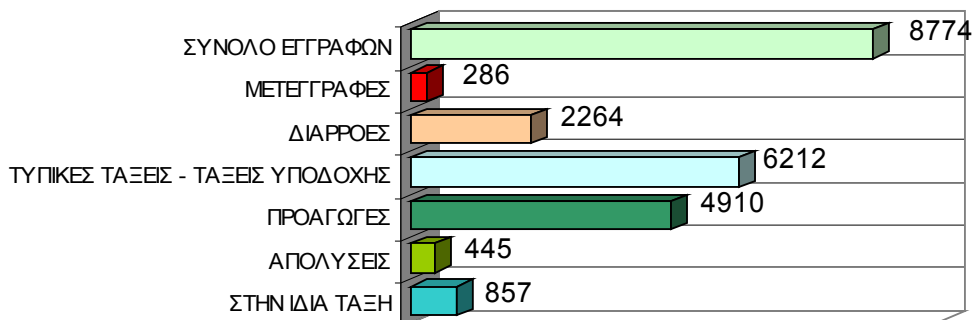
Στους πίνακες 1 και 2 αποτυπώνεται ποσοτικά και ποιοτικά η φοίτηση των τσιγγανοπαίδων στο Δημοτικό Σχολείο και παρουσιάζεται εύγλωττα η συγκεκριμένη προβληματική.

Στους πίνακες 3 και 4 καταγράφονται οι διακυμάνσεις εγγραφών και διαρροών κατά τάξη επιτρέποντας στον μελετητή να καταγράψει τα περιθώρια διεύρυνσης του εκδημοκρατισμού στο ελληνικό σχολείο.

Πίνακας 1
Ποσοτικά στοιχεία φοίτησης τσιγγανοπαίδων ολόκληρης
της ελληνικής επικράτειας (Ιούνιος 2004)

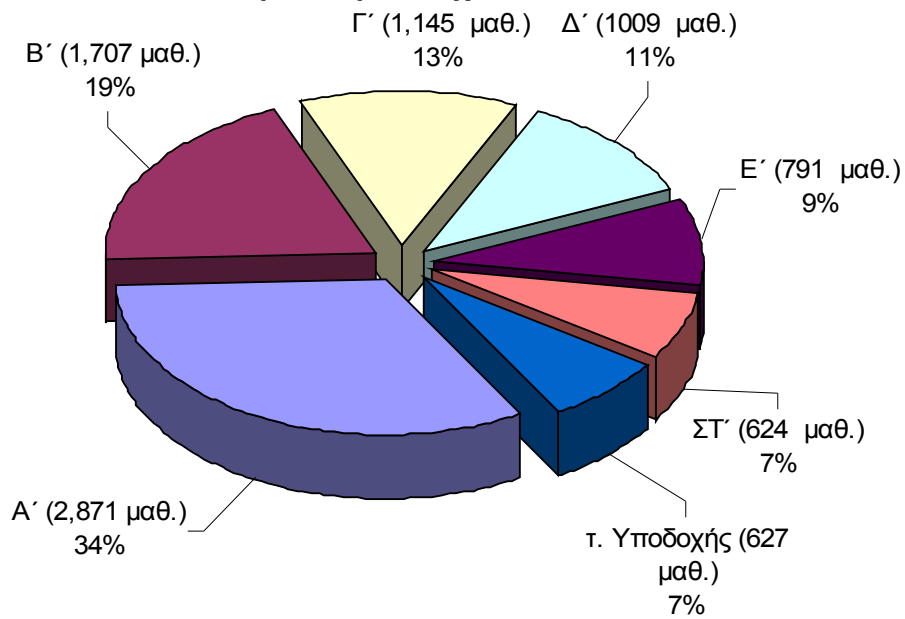

Πίνακας 2
Ποιοτικά στοιχεία φοίτησης τσιγγανοπαίδων
ολόκληρης της ελληνικής επικράτειας (Ιούνιος 2004)

Πίνακας 3
Εγγραφές τσιγγανοπαίδων ανά τάξη σ' όλη την ελληνική
επικράτεια με στοιχεία Ιουνίου 2004

Πίνακας 4
Διαρροές τσιγγανοπαίδων ανά τάξη σ' όλη την ελληνική
επικράτεια με στοιχεία Ιουνίου 2004

